

GRAČANICA NIJE ZABORAVILA MUHAMEDA TAJIBA OKIĆA

(OSVRT POVODOM KULTURNO-VJERSKE MANIFESTACIJE “DANI MUHAMEDA TAJIBA OKIĆA
U GRAČANICI, 23. I 24. 09. 2001.)

Dr. sc. Omer Hamzić

PRIČA ZAPOČETA PRIJE 10 GODINA U “GRAČANIČKOM GLASNIKU”

Kako je nedavno napisao profesor Fikret Karčić, Bošnjaci koji su posljednjih decenija susretali tursku ulemu širom svijeta često su mogli čuti jednu rečenicu, izgovorenu sa ponosom: “Ja sam bio student profesora Okića, vašeg zemljaka”? Za mnogobrojne od nas do današnjeg dana, nažalost, ovo ime je bilo nepoznato. Neko je rekao da svi ljudi žive ovomezaljski život, a samo neki od nas tom životu daju smisao. Među te ljude, svakako, spadao je i Muhamed Tajib Okić. Nažalost, o njemu se još uvijek malo zna u Bosni i Hercegovini, a još manje u njegovoj rodnoj Gračanici.

Tek slučajno sam o njemu nešto više čuo prije desetak godina u jednom razgovoru sa prof. Kemalom Bašićem iz Tuzle, koji je, studirajući u Turskoj imao priliku da se šire informiše i upozna sa nekim djelima Muhameda Tajiba Okića. Nisam krio svoje iznenađenje dok mi je samo fragmentarno govorio o intelektualnom opusu tog velikog čovjeka—o Hadisu i drugim islamskim naukama, islamskoj historiji i kulturi Bošnjaka. Shvativši da nismo ni svjesni koliko smo ljudsku i naučnu gromadu imali u Turskoj, naučnika i alima s kojim se možemo ponositi, zamolio sam ga da o tome napiše nešto opširniji prilog, koji sam i objavio u 14. broju Časopisa “Gračanički glasnik”, 2002. godine pod naslovom “Prof. Muhamed Tajib Okić – život i djelo”. Tako smo, nekako, otvorili priču o jednom velikom Boš-

Muhamed Tajib Okić
(1902-1977.)

Gračanica žarišta je u svojoj dugoj i bogatoj putopisci, zapovjedni brojne sinagoge i škole, gdje koji su pokušali izvesti škole u naprednim obrazovnim sredinama i koji su klanjali, iskazali štovanje, svojim znanjem svoje bogate putopis. Neki od njih su se stalno ili povremeno zadržali u Gračanici, druge su, pak, izvanjski poseli ostali daleko od rodnog grada. Jedan od tih koji je bio i Muhamed Tajib Okić (Muhamed Tejjib Okić), univerzitetni profesor, teolog, stručnjak za hadiske znanosti, kulturni historičar, poliglota i izvrstan znanstvenik.

Muhamed Tajib Okić je rođen u Gračanici 1902. g. u porodici Mehmed Tejjib ef. Okića, muderisa Osman-kapetanove medrese (rođen u Jajcu), i Hanije, kćerke Mučtepe ef. Halilovića iz Gračanice. U rodnom gradu je proveo rane djetinjstvo. Nakon što mu je otac odmah za njega uložio novčanu, 1912. g. u porodicu je došao u Sarajevo. U tom gradu je završio srednju i četvrtu srednju školu. Studij teologije i prava je završio u Zagrebu, a diplomirao je u Beogradu, nakon čega odlazi u Paris, na Sorbonu, gdje studira filozofiju i arheologiju. To je bilo njegovo magistarsko i opusno doktorsko disertaciju, a potom opusno specijalističko studije na Eriževima, konzultirao u Torino. Kasnije je završio kao profesor u Sarajevu i Gledju, a u tom razdoblju je održavao kontakte i sa Gračanicom. Nakon izbjegavanja II. svj. rata, započeo se kao stalni član ambasade Republike Turske u Beogradu, a pred kraj rata, nakon intervencije u Njemačkoj, odlazi u Tursku. U toj zemlji je proveo ostatak života, potpisujući važne svoje znanstvene i predavačke karijere, kao redovni profesor univerziteta u Ankari, Izmiru i Erzurumu. Tajib je ušao broj znanstvenih radova, studija, rasprava i članaka, pretežno o putopisima islamskih znanosti, a posebno su i njegovi historio-geografski radovi. Bio je član velikog broja međunarodnih naučnih društava i komisija. Na život je prešao 1977. g. u njegovu čast je, po vlastitoj želji, pomenuta u Bani i Hercegova i pokopana na mazaru Bani u Sarajevu.

PROGRAM MANIFESTACIJE

Petak, 23. IX. 2011.

13.00 Vjerski program u novoj džamiji na Hajdaru: džama namaz i hatma darsa; namaz predvodi Njegovu eminenciju dr. Mustafa ef. Cerić, reis-ul-ulema.

14.00 Promocija imena Ulice Muhameda Tajiba Okića na Hajdaru:

19.30 Kulturno-vjerski program u BIC-u: izložba fotografija o M. Tajibu Okiću
- nastup ansambla Etno Art, hora slaba i kaida i besanabla folklor
- izložba starih znanosti i rukopisima.

Subota, 24. IX. 2011.

8.30 Stičbeni susret naučnika i predstavnika općine Gračanica sa izaslanstvom općine Mostar (Islamijata (Turska) koja predvodi gradonačelnik g. Sadi Kurbanović.

Potpisivanje protokola o pristupu pripadnicima za bratstvo bratstva općine.

8.30 Podjela vijetka i izložba fotografija na Centralnom islamskom spomen-objektu 1902-1903. u Parku šetava genocida u Sarajevu.

9.45 Nemački skup (u međunarodnom televizijskom životu i djelu Muhameda Tajiba Okića, u daržani Osman-kapetanove medrese.

9.45 Otvorila i prijava skupa:
10.00 Otvorila skupa, podizanje spici;
10.15 Prva sveća
11.30 Kaba pomena
11.45 druga sveća
12.30 Džamija, zatvorenje i zaključak.

13.00 Podizanje namaza u Ahmed-pašinoj džamiji.

Općina Gračanica • Muftiluk tuzlanski • Medžlis
Islamske zajednice Gračanica

Kulturno-vjerska manifestacija
Dani Muhameda Tajiba Okića
Gračanica, 23. i 24. IX. 2011. g.

njaku, kojeg nije bila zaboravila samo njegova rodna Gračanica, već i čitava Bosna.

OD NAZIVA ULICE DO KULTURNO-VJERSKE MANIFESTACIJE

Nakon objavljivanja spomenutog priloga o Muhamedu Tajibu Okiću, pokušavali smo proširiti započetu priču, doći do njegovih knjiga i rukopisa, objaviti još neki prilog o njegovom djelu, tražili smo prijatelje "Gračaničkog glasnika" u Sarajevu da nam u tome pomognu, pokušavali ostvariti kontakte i sa ambasadam Republike Turske, ali to je išlo jako teško i sporo. Pošto su naše mogućnosti i snage bile doista skromne, u međuvremenu smo pokrenuli inicijativu da, za početak, jednu od boljih ulica u Gračanici obilježimo imenom Muhameda Tajiba Okića. Tom inicijativom željeli smo skrenuti pažnju na to veliko ime, itekako vezano za Gračanicu i, u simboličnom smislu, "vratiti ga kući". Inicijativa je naišla na odobravanje u lokalnoj javnosti i u redovnoj proceduri, napokon prihvaćena. Odlukom o izmjenama i dopu-

nama postojeće Odluke o nazivima u Gračanici, Općinsko vijeće je, na svojoj sjednici, održanoj 30. 03. 1910. godine, imenovalo jednu od najljepših ulica u naselju Hajdaruvac imenom Muhameda Tajiba Okića. Time, naravno posao nije bio završen, već tek započet. Očekujući da nadležni općinski organi, napokon postave tablu sa nazivom te ulice, priču o Muhamedu Tajibu Okiću i njegovom ocu, muderizu Osman-kapetanove medrese, Mehmed ef. Okiću, "prenijeli" smo u Ured Općinskog načelnika Nusreta Helića, te u Muftijstvo i Medžlis Islamske zajednice u Gračanici—što je konačno urodilo plodom: u petak i subotu (23. i 24. 9. 2011.) zajednički, Općina Gračanica, Muftiluk Tuzlanski i Medžlis islamske zajednice, uz podršku Redakcije ovog časopisa, organizovali su dvodnevnu Kulturno-vjersku manifestaciju "Dani Muhameda Tajiba Okića", u okviru koje i Naučni skup sa međunarodnim učesćem o životu i djelu tog znamenitog Gračanlije.

Dani Muhameda Tajiba Okića 23-24. septembar 2011 by fotošako

■ RADNO PREDSEDNIŠTVO NAUČNOG SKUPA – SLIJEVA NADESNO: SMAJO EF. MUSTAFIĆ, DR. SC. OMER HAMZIĆ (U ULOZI MODERATORA) I MR. SC. RUSMIR DJEDDOVIĆ

GLAVNI PODACI IZ ŽIVOTOPISA MUHAMEDA TAJIBA OKIĆA

Muhamed Tajib Okić (*Muhammed Tayyip Okić*) – intelektualac, pisac i publicist, diplomata i univerzitetski profesor, teolog, profesor hadisa i jedan od utemeljitelja Teološkog fakulteta Univerziteta u Ankari, poznata ličnost u najvišim intelektualnim krugovima Turske, gdje je ostavio najbolji dio svog života – rođen je 1. 12. 1902. godine u Gračanici. Otac Muhameda Tajiba, Muhamed Teufik efendija i ugledni alim, rodom iz Jajca, došao je u Gračanicu na službu muderiza u Osman-kapetanovoj medresi, 1900. godine, da bi 10 godina kasnije postao član Ulema Medžlisa, nakon čega se preselio sa porodicom u Sarajevo. Majka Muhameda Tajiba Okića, Hasiba hanuma, bila je kćerka Mustafe Hadžića iz Gračanice, tako da je on, po majčinoj liniji rođeni Gračanlija.

Muhamed Tajib Okić školovao se u Sarajevu, Zagrebu, Beogradu i na Sorboni. Svoj radni vijek započeo je kao nastavnik Prve muške gimnazije u Sarajevu, potom u Veli-

koj medresi u Skopju, odakle prelazi u Tursku ambasadu u Beogradu za prevodioca. Drugi svjetski rat ga odvodi u Istanbul, a potom u Ankaru, gdje nastavlja svoju akademsku karijeru. Predavao je na više univerzitetima u Turskoj, pisao na bosanskom, turskom, arapskom i francuskom jeziku. Utemeljitelj je prvog teološkog fakulteta u Republici Turskoj (1949.) i predavač na gotovo svim predmetima. Pošto je “odškolovalao” generaciju profesora koji će ga naslijediti u Ankari, preselio se u Erzerum, gdje također proizvodi profesore. Zatim odlazi na iste ili slične poslove u Konju. Njegova privatna biblioteka nalazi se na Ilahijat fakultetu u Izmiru, gdje je i proveo posljednje godine svoga života. Preselio je na Ahiret 09. 03. 1977. godine i, po svojoj želji, ukopan na mezarju Bare u Sarajevu.

Muhamed Tajib Okić je i danas izuzetno poštovan u najvišim intelektualnim krugovima Turske, posebno među vodećim ličnostima islamske uleme. Ubrajaju ga među “četvoricu veličanstvenih” te velike zemlje, koji su u posljednjih pedeset godina u naj-

većoj mjeri doprinijeli nastanku “ovoga što danas Turska jeste”. Prvi ili jedan od te četvorice je rahm. Nedžmetin Erbakan (umro u martu 2011.), 54. po redu premijer Turske, drugi je rahmetli Turgut Ozal, 8. predsjednik Republike Turske, treći je Fethullah Gulen, Hodžaefendi, kako ga Turci oslovljavaju i—četvrti naš—Muhamed Tajib Okić, po vokaciji, rijedak gospodin, naučnik i alim koji je vratio islamu u Turskoj akademski dignitet. Svi ili gotovo svi islamski teolozi u Turskoj su ili njegovi učenici ili učenici njegovih učenika.

NAUČNI OPUS – MOST IZMEĐU BIH I REPUBLIKE TURSKJE

Naučni opus prof. Okića uključuje knjige, naučne i stručne članke, enciklopedijske odrednice, prikaze knjiga i prevode. Objavljivao je na bosanskom, turskom, francuskom i arapskom.

U ovim radovima bavio se temama: Hadis, stil Kur’ani kerima i kiraet, širenje Islama u Jugoistočnoj Evropi, popisi stanovništva u historiji Islama, doprinos Turaka islamskim naukama, mezari Ashaba u Istanbulu, bogumili u srednjevjekovnoj Bosni, pokret Hamzevija, bošnjački historičari isl. Svi prilozi prof. Okića u enciklopedijama (Enciklopedija Islama i Turska Enciklopedija) odnose se na Bosnu i Bošnjake: Gazi Husrev Beg, Bošnjaci, Bošnjačka književnost, nauka i zanatstvo, Bihać, Branković, Čajniče.

Prof. Okić je posjedovao veoma bogatu biblioteku, koja održava njegov naučni i lični interes, a danas se čuva na Teološkom fakultetu u Izmiru. Vidljivo mjesto u njoj imaju knjige o Bosni i islamske publikacije iz Bosne do 1977.

Rad Muhameda Tajiba Okića općenito, uključujući i spomenuti njegov pedagoški rad na visokoškolskim ustanovama, sigurno bi mogao biti predmet više ozbiljnih naučnih studija, koje čekaju neke nove istraživače i analitičare.

Naučni skup “O životu i djelu Muhameda tajiba Okića”, koji je održan u Gračanici, 24. 09. 2011., u okviru Kulturno-vjerske manifestacije “Dani Muhameda Tajiba Okića” samo je otvorio ovo pitanje i dao neke naznake za buduća proučavanja ogromne intelektualne ostavštine ovog velikog naučnika. Na opće zadovoljstvo, manifestacija je u potpunosti uspjela i konačno—Muhameda Tajiba Okića “vratila kući”. Kako je dogovoreno, njegovo ime i djelo bit će inspiracija za održavanje naučnih skupova i smotri kulturnog i duhovnog stvaralaštva, koje će se svake godine, uz podršku domaćih i uglednih institucija i pojedinaca iz Turske, održavati u Gračanici, a vjerovatno i u još nekim drugim mjestima u Bosni i Hercegovini.

Naučno djelo Muhameda Tajiba Okića – najljepši je most između Bosne i Hercegovine i Republike Turske.